

Κ. Α. Π. Μαυρομιχαλάου Δοκίμιον
ἐπὶ Καραίας.

Ο ΘΕΑΤΗΣ,

ἢ

Δοκίμια τεχνολογικά περὶ τὰ τῆς κωνορίας,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΗΘΙΚΟΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ,
ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΘΕΤΙΚΟΝ,

Ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνὸς

παρὰ

ΜΙΧΑΗΛ ΣΧΙΝΑ.

ΛΡΙΘΜ. Ε΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄.

Θήξας δέ κα φῶτ' ἀρετῆ, ποτὶ
πελώριον ὄφρασε κλέος ἀ-
νήρ, θεοῦ σὺν παλάμῃ,

ἦτοι,

Μὲ τὴν ἀρετὴν ἀκονῶντες τοὺς ἀνδρας,
εἰς ὑψηλὴν τοὺς ἐκφέρομεν δόξαν, σὺν
θεῷ βοηθῷ. Πινδ. Ὀλύμπ. εἰδ. ι.

ἘΝ ΔΘΗΝΑΙΣ.

ἘΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΟΛΥΜΕΡΗ.

1837.

Ο ΘΕΑΤΗΣ,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΗΘΙΚΟΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΘΕΤΙΚΟΝ.

Ἀριθμὸς 5. Περίοδος Πρώτη. τῇ 1 Ἰανουαρ. 1837.

Κατακάρδιον σκῆμμα κοινωνικῆς Παθολογίας.

Τὸ κοινωνικὸν σῶμα εἰς πολλὰ δύναται νὰ συγκριθῆ μετὰ τὸ ἀνθρώπινον. Καθὼς τοῦτο, μορφοῦμενον ἀπὸ μικρὰς ἀρχάς, λαμβάνει ὀστά, μυῶνας, σπλάγγνα, ἀγγεῖα καὶ νεῦρα, διὰ τῶν ὁποίων αἰσθάνεται, κινεῖται, ἀνθίσταται, τρέφεται, καὶ ὑπάρχει, ὡσαύτως καὶ τὸ πολιτικὸν σῶμα, τουτέστι μία τις κοινωνία ἀνθρώπων, ἀρχίζει μὲν συνήθως ἀπὸ σύστασιν εὐτελῆ, συμπλαττομένη δὲ περὶ τι μέρος τῆς γῆς, ὡς περὶ σκελετὸν, φέρεται πρὸς ὑπαρξίν τινα προσδιωρισμένην. Καὶ πρώτη μὲν ὑπαρξις, μήτηρ τῶν ὑπαρξεῶν ὄλων, εἶνε ἡ αἰώνιος τοῦ Δημιουργοῦ· δευτέρα δὲ, ἡ τοῦ ἀνθρώπινου γένους· τρίτη κατὰ τὴν διάρκειαν, ἡ ὑπαρξις ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς κοινωνίας· τετάρτη καὶ τελευταία, ἡ τοῦ ἀνθρώπου. Πάλιν, καθὼς ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἰδίαν τινὰ κρᾶσιν καὶ κατασκευὴν, μετὰ τὰς ὁποίας συνάπτεται ἡ φυσιολογικὴ του κατάστασις, καὶ εἰς τὰς ὁποίας πρέπει νὰ προσέχωσιν οἱ κανόνες τῆς τε ὑγιεινῆς καὶ τῆς θεραπευτικῆς ἐπιστήμης, ὅταν ἐκεῖνος πάσχη, τὰ αὐτὰ συμβαίνοσι καὶ εἰς ἐκάστην κοινωνίαν ἀνθρώπων. Βλέπομεν ἐπίσης ἀνθρώπινα σώματα, καὶ ἀνθρωπίνας κοινωνίας πρόωρα φθειρομένας καὶ ἀποθνησκούσας, ἢ διὰ φύσεως ἀμαρτιαν, ἢ διὰ κακὴν διαίταν, ἢ διὰ προσπτώσεις βαρέων νοσημάτων χωρὶς ἐπίσκεψιν ἰατροῦ ἢ μὲ ἐπίσκεψιν ἰατροῦ φαύλου. Καὶ ἄλλοτε, ἀνθρώποι καὶ κοινωνίαι σώζονται καὶ φθάνουσιν εἰς γῆρας βαθὺ διὰ φρονίμου διαίτης, ἢ παρόντος σοφοῦ ἰατροῦ εἰς τὰς ἀσθενείας, ἢ καὶ ἀπόντος διόλου, ἢ καὶ παρουσίᾳ κακοῦ ἰατροῦ. Πῶς σώζεται ὁ ἄρρωστος χωρὶς ἰατρὸν, ἢ θεραπευόμενος ἀπὸ κακόν; ἢ ἀμέσως παρα Θεοῦ (καὶ τοῦτο ἡμεῖς δὲν δυσκολευόμεθα ποσὼς νὰ πιστεύσωμεν,) ἢ ἐμμέσως, ἐνεργούσης τῆς φύσεως, ὅτε ἡ δύναμις τῆς ζωῆς ἐκνικῶσα, σταίνει πρόπαιον κατὰ τοῦ θανάτου καὶ κατὰ τῆς μοχθηρίας τοῦ θεραπεύοντος.

Ἄς ὑποθέσωμεν, λόγου χάριν, ἓν ἔθνος εἰς παθολογικὴν κατάστασιν, ὅποιαν θέλομεν περιγράψῃ. Τὸ ἔθνος τοῦτο, ἄλλοτε ἰσχυρὸν κατὰ πλῆθος, πλοῦτον καὶ σοφίαν, ἀφ' οὗ ἔλασε

μεγάλα ὑπὸ τὸν ζυγὸν διαφόρων ἄλλων ἔθνων, ἐπέτυχέ νά ἀναστηθῆ ἄλλοι αὐτόνομον, πλὴν ὀλιγάριθμον, εἰς ἓν μέρος τῆς πατρῴας τοῦ γῆς. Μὴ δυνηθὲν νά συστήσῃ ἀφ' αὐτοῦ μόνου τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ ἐν μέσῳ πολυστενάκτου καὶ ἀνίσου ἀγῶνος, καὶ προσδραμὸν εἰς ξένους προστατάς καὶ κηδεμόνας, ὁμοιάζει μὲ σκλάβον ὁ ὁποῖος, ἐλευθερωθεὶς, φέρει ἀκόμη ἐπάνω τοῦ καὶ τὰ σημεῖα τῶν παλαιῶν ἀλύσεων καὶ τὰς πληγὰς ὅσας ἔλαβε διὰ νὰ τὰς συντρίψῃ τεταπεινωμένος μὲν διὰ τὴν νεωτέραν ξεικλὴν δεσποτείαν, ἀλλ' ἐνθυμούμενος καὶ τὰς ἀποτυχίας τοῦ ἐκείνας ὁσάκις ἠθέλησε νὰ κυβερνήσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ μόνου. Τὸ ἔθνος τοῦτο ἀπώλεσε εἰς τὸν κατὰ τυραννίας πόλεμον μυριάδας ὁμογενῶν, ἐν οἷς καὶ πολλοὶ ἐπίσημοι ἦσαν καὶ κορυφαῖοι ἄνδρες, ἀπώλεσε πλούτον καὶ βιομηχανίαν, ἀπώλεσε πολλὰς γνώσεις πηγὰς, ἐβλάφθη μεγάλως καὶ εἰς τὰ ἥθη. Οἱ νέοι ὁδηγοὶ τοῦ ἐξεύρουσι μὲν νὰ κατατρώγῃσι τοὺς καρποὺς τῶν παρόντων καὶ μελλόντων ἰδρώτων τοῦ καὶ τὰ δικαιώματά του, νὰ τὸ εἰσάξωσι δὲ εἰς δρόμον ἀνακαινισμού καὶ εὐζωίας καὶ αὐξήσεως οὔτε φαντάζονται. Καὶ ὅμως τὸ ἔθνος τοῦτο, καίτοι ἀδημονοῦν, ἀπὸ τοιούτους ὁδηγοὺς ἀκόμη ἐλπίζει! Ἀνήσυχον ἐρωτᾷ περὶ αὐτῶν πότε ὑπάγουσι νὰ περιδιαβάσωσι μὲ τὰ πλοῦσια ἔξοδα, τὰ ὁποῖα αὐτὸ τοῦς προσφέρει, καὶ πότε ἐπιστρέφουσι ποῖος ἀπὸ αὐτοῦ ἀναχωρεῖ, καὶ ποῖος τὸν διαδέχεται· ὡς ἐὰν ἐκέρδαινε μέγα τι εἰς τὴν ἀλλαγὴν, καὶ ὡς ἐὰν διέφερον ὁ εἰς τοῦ ἄλλου κατὰ τὴν πολιτικὴν προαίρεσιν καὶ δεινότητα! Χαίρει τὸ ἔθνος τοῦτο χωρὶς συνειδήσιν τοῦ συμφέροντος, καὶ δι' ὀνειράτα πάλιν παραλόγως στυγνάζει· καθὼς καὶ οἱ παλαιοὶ Ἀθηναῖοι, ἀφ' οὗ διεφθάρησαν, ἠρώτων ἂν ἀπέθανεν ὁ Φίλιππος ἢ ἂν ἀσθενῆ, διὰ νὰ ζήσωσιν ἢ διὰ νὰ ὑγιαίνωσιν αὐτοί. Ὀσφραίνεται τὸ ἔθνος τοῦτο εἰς τὰς αὐλὰς τῶν προστατῶν τοῦ τί βουλευόνται, τί λέγουσι καὶ τί πράττουσι περὶ αὐτοῦ, ὡς ἐὰν ἐσύμφερε νὰ ἔχῃ αἰωνίως προστατάς καὶ κηδεμόνας· καὶ ὅ,τι ἀπὸ ἐκείνου ἐλλθῆ, τὸ δέχεται, καὶ ὅ,τι δὲν ἔλλθῃ, τὸ ζητεῖ, καὶ χάσκει ἐκεῖ ἀδιάκοπα, ὡς τὸ νήπιον χάσκει πρὸς τῆς τροφῆς τὸ στήθος. « Ποῖας εἰδήσεις ἔχομεν; Ἦλθον γράμματα εἰς τοῦ Α. Ἀπεφασίσθη; Αἱ τρεῖς . . . εἶνε συμφωνοί; Τί χρῶμα νὰ φορέσωμεν; » ὦ μωροὶ! Σεῖς ἀπεφασίσατε τίποτε μεταξύ σας; Τοῦτο ἐρωτήσατε. Εἴσατε συμφωνοὶ περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων σας; ἔχετε χρῶμα ἐθνικόν;

Ἀλλὰ ποῖον ἔλεσινὸν θέαμα πλήττει τοὺς ὀφθαλμοὺς μας; Ἄλλοίμονον! Τί ταλαιπωρία! Τί κατήφεια! Τί στενοχωρία! Τί παράπονα πικρὰ, πυκνὰ, βροντερὰ καὶ ὑψηλὰ ἕως τῶν οὐρανῶν! Τί· διαμάχη, διάλυσις, ἢ παραλυσιὰ τῆς κοινωνίας! Ἐπτακόσρια χιλιάδες ψυχῶν ἐργάζονται νύκτα καὶ ἡμέραν, μοχθοῦσιν ἰδρύνουσαι καὶ ἀναστενάζουσαι, διὰ νὰ θρέψωσιν, ἐνδύσωσι, στολίωσιν, ἐκσαρδαναπαλίωσι δέκα περίπου χιλιάδας δημοσίων λεγομένων ὑπηρετῶν, ἐν οἷς βομβεῖ πλῆθος κηφῆνων, νέων, ἀνδρῶν, γερόντων, ξένων, ὁμογενῶν. Καὶ σημειῶσαι ὅτι πολλοὶ τῶν δημοσίων ὑπηρετῶν, ἀντὶ νὰ ὠφελῶσι, θανασίμως βλάπτουσι τὸ κοινόν. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀργοῦ καὶ ἀνωφελοῦς κηφῆνος κατήντησεν εἰς τοιαύτην ἀνατετραμμένην κοινωνίαν ἐντιμον, ἐπικερδὲς καὶ περισπούδαστον. Αἱ μέλισσαι λοιπὸν, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ διὰ τὴν ἀθλίαν πτωχίαν των, τρέχουσι πανταχόθεν καὶ ζητοῦσι νὰ γείνωσι κηφῆνες, καὶ παραγκωνίζονται, καὶ καταπατοῦνται, καὶ φωνάζουσι δέκα, εἴκοσι, τριάκοντα διὰ μίαν θέσιν κηφῆνος, δι' ἐν κομμάτιον ἄρτου τῆς κηφηνοτραπέζης. Ὁ εἰς φέρει μέλι, ὁ ἄλλος βούτυρον, τρίτος οἶνον, καὶ τέταρτος κἀνὲν ἀδαμαντοκόλλητον δακτυλίδιον, καὶ ἄλλος βαπτίζει, καὶ ἄλλος μὲ ἄλλο γλύκισμα προχωρεῖ, καὶ κύπτει, καὶ γονατίζει, καὶ φιλεῖ πόδας καὶ γείρας καὶ κράσπεδα ἱματίων τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ πρώτου ἀνδραπόδου τοῦ μεγάλου θηρίου ὅ,που καταπίνει τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ἔθνους· τὸ δὲ ἀνδραπόδον ἐμφανίζεται ἕρπετον εἰς τὸν κύριόν του, ζητεῖ, λαμβάνει τὴν χάριν, καὶ ἰδοὺ τὰ πάντα λίαν καλὰ, ὁ κηφῆν μετωνομάσθη μέλισσα, καὶ αὐτὴ μετέβη εἰς τοὺς κηφῆνας, καὶ ὁ κακοῦργος καμαρόνει ὡς θριαμβευτῆς, καὶ ὁ κατάσκοπος ἐβραβεύθη, καὶ εἰς ἄλλους γήπεδα, μυλωνες, καὶ βαθμοῖ ἐπροικοδοτήθησαν. Πῶς σὰς φαίνεται τὸ ἀναπεπταμένον τοῦτο γυμνάσιον, ἢ Ὀλυμπιακὴ πανήγυρις τῆς διαφθορᾶς καὶ κακοηθείας καὶ κολακείας, μεταξύ μαθητῶν καὶ πρωτοσχόλων παγκρατιστῶν καὶ διδασκάλων πεντάθλων φιλοτίμως τελεσιουργουμένη; Δὲν φρίττετε ὅταν αἱ δημόσιοι ὑπηρεσίαι δὲν ἦνε βάρη ἐπιταττόμενα ἢ τιμαὶ ἀπονεμόμεναι εἰς τὴν ἀξίαν, ἀλλ' ἄρπαγμα καὶ σκύλευμα χαμερπείας καὶ μιαιρίας θρασυκαρδίου;

Ἀλλ' ἄς ἴδωμεν περαιτέρω. Τί σκούζει ἰ λαὸς οὗτος; Ἐχάθημεν; λέγει, δὲν εἰμποροῦμεν πλέον ἀπὸ τοὺς φόρους. Τί

γίνονται τόσο φόροι; Ποῦ καταχωνεύονται; Ποῦ κατεχωνεύθησαν τόσα δάνεια; Μᾶς ἐπιβάλλετε φόρους· διατί δὲν μᾶς δίδετε καὶ λογαριασμούς; Τί καλὸν τόσοι φόροι ἐσερέωσαν εἰς τὸν τόπον μας;» Σιωπᾶτε, ἀποκρίνεται τὸ νομοθετικὸν δουλοσυνέδριον τῶν ἐναγωνίων καὶ ἀρχαίων ἀνδρῶν, καθὼς τοὺς ὠνόμασεν ὁ μέγας τῆς ἐποχῆς διοργανιστής! Ἐκεῖ ὀλίγοι τινὲς εὐσυνείδητοι, ψιθυρίζοντες τὸ ὄχι, ἀναστενάξουσι σιωπηλῶς διὰ τὰ πάθη τοῦ λαοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ τὸν ἀποκρίνονται· Σιωπᾶτε, καὶ πληρόνεται· πωλεῖτε τὰ ὑποδήματά σας, καὶ πληρόνεται· πεινᾶτε γυμνοὶ καὶ τετραχηλισμένοι, καὶ πληρόνεται· ἡμεῖς εἴμεθα πατέρες σας, γνωρίζομεν τὴν κατάστασίν σας, εἴμεθα ἄνθρωποι τῆς πείρας, καὶ ὅλα γίνονται διὰ τὸ καλὸν σας. Μὴ δὲν ἐκάμαμεν ἡμεῖς τὴν ἐπανάστασιν, ἄλλος μὲ συνεισφοράς χρημάτων, καὶ ἄλλος μὲ τὸ σπαθίον, καὶ ἄλλος μὲ ἄλλο; Μὴ δὲν εἴμεθα οἱ ἄριστοι τοῦ τόπου;— Ἐγὼ, ἐγὼ ἐκάμα τὴν ἐπανάστασιν, ἀνταποκρίνεται ὁ λαός· ἐγὼ ἐπολέμησα, ἐγὼ ἐθανατώθην, ἐπληγώθην, ἐκάην, ἤχμαλωτίσθην, ἐπωλήθην εἰς ὅλα τὰ παζάρια τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεώς μου. Χωρὶς ἐμὲ δὲν ἐγένετο τίποτε, ὡς οὔτε παπᾶς ὑπάρχει χωρὶς χωρίον· ἀγάπην, πόνον, αἴσθησιν σᾶς ζητοῦμεν, καὶ ὄχι λόγια καὶ πομπάς. Δὲν εἴσθε οἱ ἄριστοι, ἂν μᾶς τυραννῆτε· δὲν εἴσθε οἰκοκύριοι, ἂν ληστεύετε τὰ ἰδικὰ μας μικρὰ οἰκοκυρεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνίσταται τὸ μέγα οἰκοκυρεῖον τοῦ ἔθνους· δὲν εἴσθε πατέρες μας, διότι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τέκνα, πλὴν δὲν τὰ ἐξοντόνομεν. — Ὡ γονδροκέφαλε καὶ ἀφώτιστε λαέ, λέγουσι τότε οἱ δουλοσυνέδροι· οἱ φόροι εἶνε ἀναγκαῖοι διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ θρόνου, διὰ τὰ ἐξοδα τῆς Ἐπικρατείας, τὰ ὁποῖα αὐξάνουσι καθ' ἡμέραν, καὶ διὰ τοὺς ἰδικούς μας μισθοὺς, οἱ ὁποῖοι κοπιᾶζομεν καὶ ἀγρυπνοῦμεν καὶ θυσιαζόμεθα διὰ τὸ καλὸν σας. Σεῖς δὲν γνωρίζετε τὸν κόσμον καὶ τὸν πολιτισμὸν. Πῶς πληρόνουσι τὰ ἄλλα ἔθνη τοὺς τοιοῦτους φόρους; Πληρώσατε καὶ σεῖς διὰ νὰ εὐδαιμονήσετε καὶ νὰ πολιτισθῆτε· Πληρώσατε ἡμερᾶ, καὶ μὴ πρὸς βᾶρος σας, ἕως νὰ συνηθίσετε. Τὰ ὑψηλὰ φῶτα καὶ ἡ ἀσύγκριτος ἀρετὴ τῶν ξένων καὶ τῶν ξενοδούλων μᾶς βεβαιώνουσιν ὅτι τὸ πρᾶγμα οὕτω τρέχει ἄλλοῦ· ὅτι εἶνε ἀναγκαῖοι οἱ φόροι διὰ νὰ μὴ ὀλιγοστεύσωσι τὰ δημόσια ἐξοδα, ὅσον ἄθεα καὶ ἄνῆνε· διότι, ἂν ὀλιγοστεύσωσι ταῦτα καὶ γεινῆ φρόνιμος οἰκονομία, τότε ὀλιγοστεύουσι καὶ οἱ φόροι, καὶ γίνεται κακόν. Ἡμεῖς δὲ πιστεύοντες ἀπιστάτως ὅτι ἐκείνοι μᾶς βεβαιώνουσι, (καὶ

τί ἄλλο ἀναπαυτικώτερον ἔχομεν νὰ κάμωμεν;) ψηφίζομεν, ὑπογράφομεν καὶ ἐπικυρόνομεν ὅλα, χωρὶς νὰ τὰ ἐνοώωμεν πολλῶς καὶ χωρὶς νὰ τὰ πολυεξετάζωμεν. — Ἄμα δὲ ταῦτα λέγοντες οἱ ψυχοπατέρες, ἐξέριπτον βλέμματα καταστράπτοντα ἀπὸ ἐλπίδα καὶ καύχησιν πρὸς τὸν ἀκοίμητον ἄγγελον τοῦ σκότους ἐκεῖ παρόντα, τὸν κρατῆρα τοῦ καταχθονίου πυρός, τὸν σαπρόστομον ῥήτορα, κατὰ τὸν προφήτην, τὸν σκολιόποδα σύντροφον τοῦ πανδαιμονίου, τὸν ἄδην τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, ὅστις ἐκεῖ μὲν ὑπεστήριξε, συνέθαλπε, καὶ ἐκραταίονεν ὅλα τὰ λαοφθόρα τοῦ κυρίου του βουλευμάτα, ἐξω δὲ, γράφων πινακίδας ἐκδεδιτημένης σιβύλλης, ἐκήρυττε σοφὴν οἰκονομίαν, καὶ ἐλευθερίαν, καὶ πατριωτικὴν ἀμόλυντον, φρονῶν ὅτι ἐξεπλάνα καὶ τοὺς ὅσοι δὲν τὸν ὠμοιάζον· Ἰακὼς διπρόσωπος ὄχι, ἀλλὰ μυριοπρόσωπος· καταστράνων σελίδας διὰ τὴν δουλείαν, σελίδας διὰ τὴν εὐνομίαν, σελίδας διὰ τὸ μέλαν, διὰ τὸ λευκόν, διὰ τὸ σκίῳφως, διὰ τὴν χθεῖς, τὴν σήμερον, καὶ τὴν αὔριον, καὶ συσσωρεύων ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσχήματα καὶ ἀπολογίας διὰ πᾶσαν ἐνδεχομένην περίστασιν· Κατιλίνας ἐταῖρος παντός ὅ,τι μοχθηρὸν καὶ λεπρωδὲς μέλος τῆς κοινωνίας, προδότης εὐεργετῶν καὶ φίλων καὶ πατρίδος, ἐπισκιρτῶν εἰς τὰ πτώματα τῶν ἐνδύξων ὁμογενῶν του, καὶ φανταζόμενος νὰ τοὺς διαδεχθῆ πύθηκος μετὰ ῥυπαρῶν συμπιθήκων, διότι ἐξεπωλήθη εἰς τὸ ἀηδὲς τῆς ξενοκρατίας εἰδωλον, καὶ ἠκολούθησεν αὐτὸ ὡς ἄστρον ἄδυτον καὶ ἀείζων, οὐδὲ διησιάνετο τὴν ερροφὴν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τὸν θάνατον τῆς κακίας, ὅσον ἀκμαία καὶ σφριγῶσα πρὸς καιρὸν ἤθελεν ἐκμανῆ. Ἐντοσούτω ὁ λαός δὲν ἐπέιθετο ὅτι ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ θρόνου ἀπῆται τὴν ἀναξιοπρέπειαν καὶ γύμνωσιν τοῦ λαοῦ· ἀλλ' ἐφρόνει ὅτι ὁ θρόνος τότε εἶνε λαμπρὸς, ὅταν αἱ καλύβαι ἔχωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν οὐδ' ἐσυμβίβαζεν εἰς τὸν ἀπλοικὸν νοῦν του τὴν πολυτέλειαν τοῦ παλατίου καὶ τὴν ἀσωτίαν τῆς βασιλικῆς αὐλῆς μὲ τὴν ἐρήμωσιν τῶν περιχώρων καὶ μὲ τὴν ταλαιπωρίαν τῶν ἐργατικῶν οἰκογενειῶν. Κατηρᾶτο προσέτι τοὺς μισθοὺς τῶν δουλοσυνέδρων, ὡς ἀνωφελεῖς ὄχι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς αὐτόν· οὐδὲ μετεῖχε τῆς εὐκόλου πολιτικῆς πίστεως καὶ φιλοσοφίας των· οὔτε τὰ ὑψηλὰ φῶτα καὶ τὴν ἀσύγκριτον ἀρετὴν τῶν ξένων καὶ τῶν ξενοδούλων ἀπεδέχετο, διότι ἐγνώριζε τὰς ἰδίους του θλίψεις· καὶ τὴν ἐξομοίωσίν του μὲ τὰ εὐπορα ἔθνη ὠνόμαζε κεν-

τρεχῆ εἰρωνείαν, καὶ μυθολογίαν κακούργων συνδιαμεριστῶν τῆς ὑπάρξεώς του. Τότε καὶ κάποιος ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, ἀναλογιζόμενος τὰς πράξεις καὶ τοὺς τρόπους τῶν τοιούτων πολιτικῶν τῆς πατρίδος του, ἐνθυμήθη ὅσα ὁ θεῖος Πλάτων διεγράφε σφοδρὰ καὶ περιπαθῆ περι τῶν ὁμοίων κτηνοσωμάτων (1), καὶ ὅσα κατεβρόντησεν ὁ Δημοσθένης (2).

Ἀσθενεὶ ἄραγε ἡ τοιαύτη κοινωνία, τῆς ὁποίας καθ' ὑπόθεσιν καταγράφομεν ἐν πρὸς ἐν τὰ παθολογικὰ συμπτώματα; Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἀσθενεὶ ἀσθενεῖαν ἑαρεῖαν.

Ἄς ἔλθωμεν εἰς τὰ τῆς θρησκείας. « Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, εὐσπλαγγίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐκλελυμένοι, καὶ ἐβόη μόνον ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα (3). » Τοῦτο εἶνε τὸ ἔθνος ὅπου εἰς τὴν πίστιν του χρεωσθεῖ τὸ πᾶν; Ἐκεῖ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Πρυτανεῖον, ἀσύμφωνον, ἀδρανές, ἄλαλον, ψοφοδέες, ἀθεοφόρητον, μαραίνεται καὶ μαραίνει. Ἐκ τοῦ κόσμου ὄν, καὶ περὶ τὰ ἐγκόσμια σπουδάζον, ἐλησμόνησε μὲν τὴν οὐράνιον πατρίδα, ἀπεξενώθη δὲ τῶν καθηκόντων τῆς ὑπερκοσμίου ἀποστολῆς, ὑπὲρ τῶν ὁμοίων ἐβόησε τὸ κοσμοσωτήριον αἶμα καὶ τὴν οἰκουμένην διπαιάνισαν μόχθοι ἀποστόλων καὶ μυρία στρεβλώσεις μαρτύρων καὶ κήρυγμα πατέρων αἰώνιον. Τρέμει λοιπὸν τὸ ἀσύστατον τοῦτο σῶμα γονυπετὲς πρὸς τὰ νεύματα τῶν ἀρχόντων τοῦ κόσμου· καὶ ἀντὶ τὰ σῶση καὶ τούτους καὶ τὸν λαὸν καὶ ἑαυτὸ διὰ τοῦ λόγου, τοῦ τρόπου καὶ τῆς εὐψυχίας, ἐξαγοράζεται τὸν καιρὸν, ὅχι διὰ τῶν ἄλλων τῆς ἀποστολικῆς διακονίας, ἀλλὰ δι' ἀπράκτων συνδιατριβῶν αἰτινες τελευτῶσιν εἰς ἀπασθολώσεις χερτίων. Ποῦ ναοὶ, ὅπου κτίζουσι πρῶτον παλάτια

(1) Οἱ ἄρα φρονήσεως καὶ ἀρετῆς ἀπειροί, εὐνοχίαι δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις αἰ ἐξυπνότες, κάτω φέρονται, καὶ ταύτη πλανῶνται διὰ βίου, πρὸς δὲ τὸ ἀληθὲς ἄνω οὐτ' ἀνέβλεψαν πώποτε οὐτ' ἀνήνεχθησαν, οὐδὲ βεβαίωτε καὶ καθαρῶς ἡδονῆς ἐγεύσαντο· ἀλλὰ βοσκημάτων δίκην κάτω αἰεὶ βλέποντες, καὶ κεκυφότες εἰς γῆν καὶ εἰς τραπέζας, βόσκονται χορταζόμενοι καὶ ὀχεύοντες, καὶ ἔνεκα τῆς τούτων πλεονεξίας λακτίζοντες καὶ κυρίττοντες ἄλλήλους σιδηροῖς κέρασικαὶ ὀπλαῖς, ἀποκτινῶσιν οἱ ἀπληστῖαν.

(2) Ἄνθρωποι μικροὶ καὶ ἀλάστορες καὶ κόλακες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἑκάστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες πρότερον μὲν Φιλίππῳ, νυνὶ δ' Ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν δ' ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδὲνα ἔχειν δεσπότην, ἃ τοῖς πρότερον Ἑλλήσιν ὄρος τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κανόνες, ἀνατετροφότες.

(3) Εὐαγγέλ. Ματθ.

περίβλεπτα καὶ στρατῶνας; Ὁ ἔθνος κακὸ δαίμων! Ὁ ἄρχοντες δαιμονῶντες! « Ἐὰν μὴ κύριος οἰκοδομήσῃ πόλιν, εἰς μάτην ἐκοπίασα· οἱ οἰκοδομοῦντες· ἐὰν μὴ κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησαν οἱ φυλάσποντες. » Ποῦ ἡ κοσμιότης τοῦ θυσιαστηρίου, τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ, καὶ τῆς ἱεροτελεστίας; Ποῦ ἡ σεμνὴ τάξις τῆς λατρείας, τὴν ὁποίαν σὰς παρέδωκαν οἱ πατέρες σας; Ποῦ ἡ νηφάλιος, ἡ σύννους, ἡ εὐλαβὴς στάσις εἰς τοὺς ὕμνους καὶ εἰς τὰς προσευχάς; Ποῦ τὸ κράτος καὶ ἡ συναρμογὴ τῶν μυστηρίων; Ποῦ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, διὰ τὰ ἀποσπᾶση μικρὸν ἀπὸ τὸν πληθὸν τῆς γῆς καὶ τὰ ἀναβαπτίση τὸν λαὸν τοῦτον; Ποῦ τὸ φροντιστήριον τοῦ κλήρου; Ποῦ ἡ μελέτη τῶν θείων, διὰ τὰ πνίξῃ τὴν ἀργολογίαν καὶ τὴν βλακώδη περιπλάνησιν καὶ ματαιοσπουδίαν τοῦ ἱερατικοῦ σχήματος; Ποῦ αἱ πανηγύρεις τῶν μεγάλων ἑορτῶν τὰς ὁποίας ὑμοῦ, μικροὶ καὶ μεγάλοι, λαὸς, ἄρχοντες, ἀρχιερεῖς, ὡς οἰκογένεια μία, ἐρωτάζετε ἄλλοτε μὲ κατανύξεως πανευφимίας κατενώπιον τοῦ τυράννου, σεβομένου τὴν ἀναιχμαλωτίαν τῆς πίστεώς σας δύναμιν ἐπὶ τῆς αἰχμαλωσίας Βαβυλῶνος· καὶ τώρα ἐλευθερωθέντες, ὡς πρόβατα ἀπολωλῆτα διασκορρῆσατε, καὶ ὡς αἰχμαλωτισθέντες συγχρῦπτετε τοῦ σταυροῦ τὴν δόξαν, καὶ συνθᾶπτετε ἀγνωμόνως τὴν ἀναγέννησίν σας ἀνομολόγητον, ἄκροτον εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν ὁμοφύλων, τῶν ἀλλοφύλων, τοῖ οὐρανοῦ; « Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν! Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὡς τὸν τρόπον ἐπισυναγαγεῖ ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; Ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος! (1) » Ἐρημος τῶ ὄντι ἀπὸ τοὺς φωστῆρας τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας· ἔρημος ἀπὸ τοὺς ὁμογενεῖς σας σοφοὺς καὶ ἐναρέτους διδασκάλους, τοὺς ὁποίους ἐγκαταλείπετε ἰδιωτεύοντας, προκρίνοντες τὰ τῆκεσθενωθρῶς παραδεδομένοι εἰς νοῦν ἀδόκιμον παιδαρίων καὶ παλιμπαίδων, καὶ ἀπὸ τούτους προσμένοντες τὰ σὰς διακοσμῆσει!

Ἰδοὺ, ἰδοὺ καὶ φάντασμα δημοσίου ἐκπαιδεύσεως φειδωλόν, στενόν, ἀσυνάρτητον, ἀπερινόητον, προσκόπτον κατὰ τὸ αὐτόματον, χωρὶς διηκριβωμένον ἀναλογισμὸν τῆς

(1) Εὐαγγέλ. Ματθ. Κεφ. κγ'. 37.

μελλούσης τῶν νέων μοίρας, χωρίς ἐπιτήρησιν, χωρίς μουσολήπτων κίνησιν. Ἐκτρομα γεννημένον ἀπὸ τῆν εἰς μὴ δέοντα κατανάλωσιν τῶν δημοσίων πόρων καὶ ἀπὸ τῆν δήμευσιν τῶν ἱερῶν, ἄξιον εἶνε νὰ περιπέσῃ εἰς Γοθικῶν χειρῶν γαμφύονχα ἐπιμύλειαν!

Προστρέχει ὁ λαὸς εἰς τὴν δικαιοσύνην νόμων ἀπεράντων καὶ ἀκατάληπτων, καὶ μίλις ἀπαλλάττεται ἀπὸ τὸν λαβύρινθον, κολοβὸς τὰς ἡμέρας καὶ τὴν περιουσίαν. Τὸ πλῆθος δὲ τῶν δικαστικῶν ἀνδρῶν περιγορεύει μεταβιβαζόμενον ἀπὸ ἔδραν εἰς ἔδραν, καὶ μέρος παραιτεῖται καὶ ὑπαλλάττεται ὅπως τύχη ὅπως τύχη δὲ ἀνακηρύττεται μεταξύ λόγων καὶ ἡ στρατιωτικὴ καὶ ἐξαιρετικὴ δίκη, κατὰ τὴν κεφαλικὴν ἢ καρδιακὴν ἀδύωστίαν τῶν κρατούντων.

Δῆμοι, ἄποροι καὶ ἀκίνητοι. Διοικήσεις, σκοτοῖνιδῶσαι ὄχι ἀπὸ καταπεπραγμένας βελτιώσεις περὶ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς κοινωνίας, ἀλλ' ἀπὸ σρόβιλον ἀένναον ἀναγνώσεων καὶ γραφῶν.

Μέθοδος δημοσίου οικονομίας τοιαύτη, ὅποιαν οὐδέποτε ἤθελεν οὔτε ἐπινοήσῃ οὔτε παραδεχθῆ φρόνιμός τις οἰκοδεσπότης εἰς τὰ πράγματα τοῦ οἴκου του. Καὶ τοῦτο χαρακτηρισμα ἱκανόν.

Εἰς νέαν ἐπικράτειαν, πάντοθεν περιβρεχομένην ἀπὸ τὸ πάμφορον καὶ κοινωνικώτατον τῆς θαλάσσης στοιχεῖον, καὶ προικισμένην μὲ πλῆθος λιμένων, ἐξ ὧν προώριστα νὰ ἔγῃ μέγα μέρος εἰς τὴν κυριότητα τῆς ναυτιλίας καὶ ἐμπορίας, καὶ μὲ ἀσφάλειαν καὶ ἰσχυρὴν ν' ἀποκτήσῃ ἔνδοξον αὔξησιν, τί ἀπαντῶμεν; Τοῦ ναυτικοῦ τὴν ζωὴν διαπεπιστευμένην ἕως χθὲς εἰς τὴν ἀπονίαν, ἀβελτηρίαν καὶ ληστείαν χειρῶν θηρίων, καὶ τὰ τρόπαια τῶν ἀθανάτων ναυμαχιῶν, αἵτινες διέσωσαν καὶ κατελάμπρυναν τὴν πατρίδα, τὸσον κακούργως διαβεβλημένα, ὥστε ἡ ἱερὰ τῆς ἐπαναστάσεως ναυαρχίς, ἀντὶ νὰ διαμηνῇ αἰώνιον τοῦ ἔθνους κειμήλιον, παρεχωρήθη ἀπὸ τῆν ἔνδειαν τῶν κτητόρων εἰς ἀγοραστὰς καὶ κατακερματιστὰς ἰδιώτας.

Εἰς τὴν αὐτὴν Ἐπικράτειαν, ἥτις πρὸ ὀλίγου ἔπαυσε νὰ ἦνε ὅλη στρατόπεδον, πρῶτον μὲν τὰ στοιχεῖα δι' ὧν ἀπεκτήθη ἡ αὐτονομία καὶ δι' ὧν ἔπρεπεν ἡ εὐνομία νὰ φρουρηθῇ, ἐπεριφρονήθησαν καὶ κατετραυματίσθησαν ἀντ' αὐτῶν δὲ στρατεύματα ξενικὰ καὶ βαρύνισθαι ἐπικυριαί κατέφαγον ἀρχήστως καὶ ἀδόξως τὸν δημόσιον θησαυρόν. Ἐπειτα δὲ δι' ἀνάγκην βαρεῖαν μέρος μὲν τῶν μαχίμων πολιτῶν ἀνεκλήθη εἰς

τὴν ἐνοπλον ὑπηρεσίαν, μέρος δὲ ἀπῆλυσεν διὰ τῆς στρατιωτικῆς τάξεως, βίον ἀκοπίαστον καὶ χαύνην ἀργίαν πεινᾷ δ' ἀκόμη καὶ πολὺ μέρος. Εἶνε τοῦτο στρατὸς ἀξιοχρεῶς δι' εὐρήνην καὶ διὰ πῦλμον, ἐμψυγος, συντετειχισμένος διὰ φιλοτιμίας, ὁμοφροσύνης ἐθνικῆς, πειθαρχίας, καὶ ἐπιστήμης; Καὶ εἰμπορεῖ ν' ἀπολάβῃ ὁ νέος ἀξιωματικὸς τὴν στρατιωτικὴν ἀρετὴν μετὰ τῆς πολιτικῆς, ὅταν τὸ σχολεῖον ὅπου σπουδάζει, διευθύνηται ἐν μέρει ἀπὸ ψηφίσματι δικαστικῶ κακοηθέστατον καὶ βάνασον ξένον;

Παράδοξος ἐπέπεσεν εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο τὸ ταλαίπωρον καὶ ἡ ψόρα τῶν παρασῆμων, κατ' ἐκμίμησιν τῶν πεπαλαιωμένων κοινωνιῶν παραπλήκτως μὲν εἰσαχθεῖσα, χυδαίως δὲ καὶ ἀδιακρίτως καὶ πτωχαλαζωνικῶς φιλοδωρουμένη. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου τούτου, ἂν δὲν εἶχον ὑπὸ τὰς πτέριας τὸν νοῦν, ἐξαναίγοντες πόσον εὐκόλως διὰ τῆς φορτικῆς ταύτης κωμωδίας καθίσταται

Ἐν [δ'] ἤ τιμῇ ἡμὲν κακὸς ἠδὲ καὶ ἐσθλὸς (1),

καὶ καθορώντες τὸσον σωρὸν παρακεκομμένων ἀνδραρίων ὁμογενῶν καὶ ἀλλογενῶν, τῶν ὁπίων τὰ παρασῆμα ταῦτα στολίξουσι τὰ ἀγενῆ στήθη πλεσίον τῶν ἀξίων, ἤθελαν αἰσθανθῆ ὅτι πᾶν ἄλλο ἀνθρωπικὸν ἔχουσι νὰ πράξωσι, παρὰ τὸ νὰ ἐπιθυμῶσι μὲν τοιαῦτα βραβεῖα, μὴ ἔχοντές τα, νὰ τὰ κορδύνωσιν καὶ δὲ, ἀφ' οὗ τὰ ἔλαβον, καὶ μάλιστα ἀριστερώς καὶ καταγελάστως.

Ἀλλὰ πῶς νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὴν σύγχυσιν τῶν γλωσσῶν εἰς τὰ ὑπουργικὰ συμβούλια, καὶ τὴν πυργοποιίαν τῶν νόμων καὶ διαταγμάτων, καὶ τὸν ἀκατάστατον τῶν καταστατικῶν συγκερατισμὸν, καὶ τὰς ὠκεανείους ὁδηγίας, κατ' εἰρωνεῖαν ἐρμηνευτικῆς ἀνερμηνεύτων ψηφισμάτων, καὶ ὅλον τοῦτον τὸν τραγικωσαυρικὸν συνωθισμὸν πλανώντων καὶ πλανωμένων εἰς νύκτα μέλαιναν καὶ εἰς ἀδιέξοδον θηριοτροφεῖον τοῦ Μινωταύρου;

Ζεῦ πάτερ! Ἄλλὰ σὺ βῦσαι ὑπ' ἡέρος οὔας Ἀγαῶν!

Ποίησον δ' αἴθρη! Δὸς δ' ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι!

Ἐν δὲ φάει καὶ ἄλυσσον! Ἐπεὶ νύτοι εὐαδεν οὕτως.

Πάσχει δυσπεψίαν, ἢ φόβον, ἢ ὀργὴν, ἢ ἐλπίδα, ἢ ἄλλο τι πάθος, ὁ κύκλωψ Πολύρημος; Εὐθύς διάταγμα ἀνεύθυνον καὶ ἀνεγγυόν ἐπέχει νόμου τόπον· καὶ νόμος μετὰ παρατάξεως ἀναστηλωθεὶς, ἀναιρεῖται ἢ ἀναβάλλεται ἢ στενοκο-

(1) Τουτέστιν, ἴσα ὁ ἀνάξιος μὲ τὸν ἀξίον.

πειται ἢ πλατύνεται διὰ διατάγματος· καὶ ἄλλα μὲν τὸ
πρωῖ, ἄλλα δὲ κατὰ μεσημβρίαν, ἄλλα δὲ τὸ ἑσπέρως χει-
ροτενεῖ στενάζουσα ἢ πολυγραφικὴ ἐργομαχία. Ποῦ ἄλλοῦ
παρ' ἐνταῦθα ἢ προσυλλογίσθησαν ἢ ἐξετέλεσαν τὸ ἀπειρε-
στημόριον τῶν ὅσα ἔγραψαν; Ποῦ ἄλλοῦ εὐρίσκεις πηδαλιουχίαν
μὲν τόσον ἀσυναίσθητον, λαὸν δὲ τόσον δικαίως ἄπιστον πρὸς
τὰ καθεστῶτα, ἔρμαια ψεύδους καὶ ἰδιοτελείας, καὶ τόσον
δικαίως ἔρημον τοῦ πρὸς αὐτὰ σεβασμοῦ;

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν λοξὸν ὀφθαλμὸν τοῦ κρατοῦντος ἢ εἰς
τοὺς Ἄργους τῆς δημοσίου κατασκοπίας ἀπήρесе τὸ βᾶδι-
σμάτινος τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ τοῦ κοινοῦ; Εὐθὺς ποινὰ χωρὶς
κρίσεως, καὶ καταστατικῶν παραβάσεις, καὶ μετασφενδονί-
σεις ἀσπλαγχνοὶ ἀπὸ τύπου εἰς τύπον, καὶ καταβίβασμοὶ ἱη-
σοῦτικῶς ἐμπαθεῖς, καὶ διαρρήξεις δικαιωμάτων ἀρχαίων, καὶ
ικανότητος σταδιοκοπία, καὶ πνιγμοὶ ἀναπνοῆς οἰκογενειῶν.

Τί δὲ τὰ ὑπουργικὰ γραπτῆρια, τὰ λεγόμενα κακοτέχνως
γραφεῖα εἰς τὸ πολιτικὸν τοῦτο νοσοκομεῖον; Μυρμηκία
πολυγράφων καὶ κακογράφων, φορητὸς λέξεων ἀμύσων καὶ
παρατραυλίων, ὄρφανῶν νοῦ καὶ σκοποῦ καὶ χρηστότητος
καὶ ἀληθείας· ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων, λογικὰ μετ' ἀλό-
γων, ἄνδρες μετὰ παιδῶν καὶ ἔρμαδοσφρίτων, ἄξιοι μετ' ἀνα-
ξίων, μέλισσαι μετὰ κηφῆνων, ὄχλος βοηθῶν πειναλέων, γρα-
φέων, γραμματέων πρώτων, δευτέρων, παρέδρων, συμβού-
λων, ἀνευ ἀρχῆς διακοσμούσης σεμνῶς, καὶ καταχωρίζουσης
δικαίως κατὰ φύλα, κατὰ φρήτρας, καὶ διαποιμαινούσης
ἡγεμονικῶς ἐπὶ τὴν τῶν ἔργων νομήν. Ὁ μὲν καλαμομε-
λογοῦντες εἰς τὴν αὐλήν, ἄλλοι οἰστρηλατοῦνται εἰς τὴν ζα-
χαροφαγίαν, ἄλλος ψάλλει, ἄλλος ἀναγινώσκει τὴν Κορίν-
ναν, ἄλλος περπερεύεται ὡς τὰ πάντα εἰδῶς, ἄλλος προεν-
θουσιᾷ ἀπὸ τὴν ἀμβροσίαν τῆς ἑσπερινῆς συναναστροφῆς, εἰς
τὴν ὁποίαν θέλει ὑπάγει καταβεβαστροχισμένος τὴν κεφα-
λήν, καταμεμυρισμένος, κατακαρφωμένος τὸ στήθος μὲ κομ-
βία χρυσοέγκαιστα, κατακρεμασμένος μὲ πάγγχρυσον ἄλυσιν
ὠρολογίου καὶ μὲ λαμπρὸν μικροτηλεσκοπίον διὰ τὴν ἐπί-
πλαστον μυωπίαν του, καταπεπαρμένος τὰς χεῖρας ἀπὸ δα-
κτυλίδια παμπούκιλα καὶ αὔριον θέλει λέγει ὅτι διακόσια,
τριακόσια, ἢ τριακόσια πενήκοντα, ἢ τετρακόσια νομίσιμα
τα κατὰ μῆνα δὲν τὸν ἀρκοῦσιν, ἢ μόλις, διὰ νὰ ζήσῃ! Τί
λέγετε περὶ τῆς Σκυθικῆς ταύτης τοῦ ἀναιδοῦς κηφῆνος πο-

λυταλείας, ἀντλουμένης ἀπὸ τὴν πολύμοχθον καὶ στοναχο-
κέλαδον τῶν μελισσῶν κυψέλην;

Ἐν ᾧ τὰ ἑσωτερικὰ ὅλα εἶνε τόσον πονηρὰ, ποῖον ἔντιμον
καὶ εὐέλπιδα γαοακτῆρα δύνανται νὰ ἐμφαίνωσιν αἱ ἐξωτε-
ρικαὶ σχέσεις τοῦ πολιτικοῦ τούτου σώματος; Θέλει ἄρα γε
ἀνακύψῃ αὐτὸ ἐντὸς ὀλίγου ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς προστατείας,
διὰ νὰ πλέξῃ συμμαχικὰ συμφέροντα πρὸς μεταβολὰς καὶ
τύχας ἐνδεχομένας; Καὶ πῶς; Ὅποτε κοιμᾶται ἀμέριμνον,
ἐπαναπαυόμενον εἰς ὀλιγοφελεῖς μὲν, ἀλλὰ πολυδαπάνους
προσβείας, ἢ μᾶλλον καλλιστεφάνους ἐξοστρακισμοὺς, καὶ
εἰς ὄχλον πάλιν προξενιῶν, τὰ ὅποια οὔτε διάνοια σαφῆς καὶ
βεβαίᾳ διέπει, οὔτε ἦθος συμπαθῆς καὶ ἐναρμόνιον χορηγεῖ;

Ἄρα τὸ πολιτικὸν σῶμα, ὅπερ καθ' ὑπόθεσιν ἐξεικονίζομεν
χάριν τῆς ἰδίας ἡμῶν φιλοσοφικῆς ἀσκήσεως, ὡς ἐν ὑπῆρ-
χεν εἰς κἀνὲν μέρος τῆς γῆς, συνέχεται ἀπὸ νόσον καθολικὴν,
ὅσον διαγινώσκωμεν ἐκ τῶν συμπτωμάτων, καὶ ἐπικίνδυνον
κατὰ τὸ προγνωστικόν. Ἄντι νὰ προοδεύῃ εἰς τὴν ζωὴν,
ὀδυνώμενον ὀπισθοδρομεῖ. Δὲν λέγομεν στέκεται· διότι
στάσις δὲν ὑπάρχει οὔτε εἰς τὸν φυσικὸν οὔτε εἰς τὸν ἠθι-
κὸν κόσμον, ἀλλ' εἰς μόνον τὸν τεχνικὸν ἢ μηχανικόν. Ὅπι-
σθοδρομεῖ λοιπὸν, καὶ ἢ ἐν αὐτῷ ζῶῃ διαγωνίζεται πρὸς
τὸν θάνατον. Τίς θέλει τὸ θεραπεύσῃ;

Ἡ ὁ Θεὸς, ἢ ἡ φύσις, ἢ ἐπιδέξιοι ἰατροί;

Ὁ Θεὸς δύναται τὸ πᾶν ὅταν θέλῃ, καὶ παρίσταται εἰς τὸ πᾶν.

Ἡ φύσις εἴμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ διττῶς· ἢ διὰ τινος κρίσεως
βιαίας καὶ θεελλώδους, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐνδέχεται νὰ προκύψῃ
καὶ ἡ σωτηρία μὲν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξόντωσις· ἢ διὰ τῆς ἐπι-
δόσεως τῆς νεωτέρας γενεᾶς. Πλὴν πρῶτον, ἀνευ ὀρθῆς
στοιχειώσεως καὶ καλῶν παραδειγμάτων πῶς εἶνε δυνατὴ
καὶ ἡ ἐπίδοσις αὕτη; Δεύτερον, ὁ καιρὸς ὁ ἐντοσούτω ἀρπα-
ζόμενος ἀπὸ τὴν φθορὰν, πῶς θέλει ἐπιστραφῆ εἰς τὴν ἐνέρ-
γειαν τῆς σωτηρίας;

Ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ μὲν προστάται τοῦ πολιτικοῦ
τούτου σώματος ἐβαρύνθησαν θεραπεύοντές το· οὐδὲ συμφω-
νοῦσι πολλάκις περὶ τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου, οὐδὲ γνωρίζουσι
πάντοτε ἀκριβῶς τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ ἐγκεφάλου, τοῦ
στομάχου, καὶ τῆς καρδίας, ἢ τὰς φάσεις τῆς ἀσθενείας
καὶ τὰς ὑποκεκρυμμένας αἰτίας αὐτῶν. Οἱ δὲ μέχρι τοῦδε
ἀνακαινιστὰι καὶ κηδεμόνες, ἀλλόφυλοί τε καὶ πλεῖστοι τῶν
ὁμοφύλων, καὶ αὐτοὶ ἐξηλέγχθησαν ὑπὸ τῆς πείρας ἀχρεῖοι

ιατροί, χωρὶς ἐπιστήμην, χωρὶς φιλοστοργίαν περὶ τὸν πάσχοντα, κάκιστοι πολιτικοὶ μάγειροι, ἢ καταθάπτοντες τὸ μαγειρευόμενον εἰς τὸν ἴδιον στόμαχόν των, ἢ ἐξαχρειοῦντες αὐτὸ καὶ παρέχοντες ὀλέθριον εἰς τὸν ἀσθενοῦντα. Ὅθεν ἄλλους τινὰς ἰατροὺς ἐντὸς ἑαυτοῦ [καὶ ἐντὸς ἑαυτοῦ μόνου] ἂν εὔρη τὸ ἔθνος τοῦτο, τότε μόνον δύναται νὰ σωθῆ.

Πέντε τινὰ ἐξήγειραν καὶ κατεπόδωσαν τὴν κατὰ τυραννίας ἐπανάστασιν, ὅπερ ἐστίν, ἐθεράπευσαν τὴν τότε κοινωνικὴν νόσον· ἀγάπη, νοῦς, ἐνθουσιασμός, χρήματα, καὶ ὄπλα. Τὰ δύο τελευταῖα συνετέλεσαν μὲν εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς παλαιᾶς ἀντιπαθοῦς κοινωνίας, ἀλλὰ τὰ μὲν χρήματα ἤδη ἐξέλιπον, οὐδὲ ἀρκοῦσιν ἔπειτα μόνα εἰς ἀνέγερσιν τῆς νέας κοινωνικῆς οἰκοδομῆς· τῶν δὲ ὄπλων, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐνδημιουργίᾳ πολιτικῇ, ἔμμεσον καὶ δευτερεύον εἶνε τὸ ὄφελος· Μένουσι λοιπὸν ἡ ἀγάπη, ὁ νοῦς, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός, ὡς μόνα κυρίως ἰαματικὰ τῆς παρούσης ἀσθενείας, ὡς μόνου μοχλοῦ ἀναζωώσεως, διότι τὸ πάθος εἶνε ἠθικὸν μάλιστα. Ὑπὲρ πατρίδος καὶ πίστεως μαχόμενοι, κατέστρεψαν ὑπὲρ πατρίδος καὶ πίστεως διαφιλοτιμούμενοι, θέλουσιν ἀνακτίσθαι. Ὑπάρχουσιν ἐποχῆ, καὶ ἄς ἡ ἀγάπη, ὁ νοῦς, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός ἀρπάζουσιν καὶ διαφοιτῶσι πᾶσαν τὴν κοινωνίαν, καὶ τότε κατορθοῦνται τὰ πάντα ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ· ἄλλοτε δὲ ἡ τοιαύτη διάθεσις μεταδίδεται ἀπὸ τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἄλλοτε πάλιν ἀπὸ τούτων ἄρχοντας καὶ νομοθέτας καταβαίνει καὶ κατανέμεται τὸν λαόν. Τοῦτο τὸ τελευταῖον εἶνε ἀνάγκη νὰ γείνη περὶ τὸ ἔθνος, τοῦ ὁποίου τὴν μοῖραν τεχνολογοῦμεν. Ὁ Πλάτων, ἴσως ἐχθρὸς καὶ τῆς τότε ἀκολάστου δημοκρατίας τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου οἱ δημαγωγοὶ κατεσπάραττον τὰ δημόσια, καὶ τῆς ἀζεύκτου καὶ ἀγαλιώτου μοναρχίας τῶν Συρακουσῶν, τῆς Αἰγύπτου, καὶ τῆς Ἀσίας, ὅπου οἱ κλέακες, οἱ εὐνοῦχοι καὶ τὰ γυναικάρια τῆς αὐτῆς ἐπεσικίρων εἰς τὸ πτώμα τῆς κοινωνίας, προέλεγεν εὐδαίμονα ἐκείνην μόνην τὴν πολιτείαν, ὅπου ἡ φιλοσοφία βασιλεύσασιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσῃ· καὶ ἡ ἱστορία ἐπίστωσε τὴν πρόβησίν του, ὡς ἴσως συνέπεσεν ἢ τὸ ἐν, ἢ τὸ ἄλλο. Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ συμφωνήσωσιν οἱ κατὰ τὴν σοφίαν καὶ ἀρετὴν ἄριστοι τῶν λογίων τοῦ ἔθνους μὲ τούτους εἰλικρινεῖς καὶ φιλοπάτριδας τῶν ἄλλων ἐπιστήμων πολιτῶν, πλησιάζαντες τὸν Βασιλέα ἢ πλησιασθέντες ἀπὸ αὐτῶν, ἔχοντες βᾶσιν τὴν ἀληθειαν καὶ τὸ δημόσιον συμφέρον, ἐγκαθιστάμενοι εἰς

τὴν πολιτικὴν παλαίστραν, μὲ παρρησίαν ἤθελαν τῷ εἰπεῖ, ἐπικαλούμενοι καὶ μαρτυρούμενοι τὸν πατῶν Θεόν· «Βασιλεῦ, τὸ δημόσιον κράτος ἀσύντακτον ὄν, χρεῖα κατεπείγει νὰ συνταχθῆ, διὰ νὰ μὴ φέρηται αὐτόματον καὶ τραυματίσθῃ τὴν κοινωνίαν. Πρὸς τοῦτο τὸ συντακτικὸν τέλος ἐγένετο καὶ ἡ ἐπανάστασις. Τοῦτο τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ· προσευχῇ μὲν εἶνε ἡ φρόνησις, νηστεία δὲ ἡ οἰκονομία· Ἀπομάκρυνον τοὺς ἀλλοφύλους ἀπὸ τὴν κοινωνίαν μας, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδὲν ὠφελοῦσι. Παραδόσου καὶ ἐμπιστεύσου εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ἡμεῖς παραδιδόμεθα καὶ ἐμπιστευόμεθα εἰς σέ, διότι τὰ τέκνα σου θέλουσιν εἶναι ἀδελφοί μας· Γενναίου βασιλεύματος μνήμην θέλεις παραδόσθαι εἰς τὴν μοῦσαν τῆς ἱστορίας, ἂν, ἐνδεοῦς λαοῦ φιλόστοργος πατήρ, ἀρκεσθῆς εἰς τριάκοντα χιλιάδων νομισμάτων μηνιαίαν προσορκήσῃν παρὰ τοῦ δημοσίου ταμείου. Καὶ ἡμεῖς οἱ ὑπουργοί σου περικόπτομεν τὸν μισθόν μας, διὰ νὰ ποιήσωσι τὸ αὐτὸ ἀναλόγως καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ὑπηρεταί τοῦ δημοσίου. Ἄς ἐλαφρῶσωμεν τὰ βάρη τοῦ λαοῦ διὰ τῆς οἰκονομίας μας, καὶ καὶ οὕτως ἄς ἐμψυχώσωμεν τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν παραγωγὴν του, καὶ ἄς φαίνεται ὁλόγος εὐδαίμων καὶ εὐθυμὸς ἔμπροσθέν μας. Ἄς ἐξισώσωμεν τὰ δίκαια καὶ κοινωφελεῖ ἕξοδά μας μὲ τὰς πραγματικὰς καὶ δυνατὰς προσόδους μᾶλλον διὰ περιεσκεμμένης διαχειρίσεως, ἐξοβελίζοντες τοὺς λαοφθόρους τῶν προκατόχων μας φόρους, ἐπινοηθέντας χάριν ἀλογίστων δαπανημάτων. Τέλος, ἐκάστου φόρου ἄς γνωρίζῃ ὁ λαὸς τὸν σκοπὸν, τὸ ἀποτέλεσμα καὶ τὸν ἀπολογισμόν. Ἄς ἀνυψώσωμεν καὶ λαμπρύνωμεν τὴν ἠθοτρόφον καὶ εὐεργέτριαν τῶν πατέρων μας πίστιν, καὶ τῆς παιδείας τὸ φῶς ἄς καταλάβῃ τὴν κοινωνίαν μας. Ἄς συστήσωμεν νομοθεσίαν, δικαιοδοσίαν, διοίκησιν, ἀπλᾶς, βεβαίαν, εὐπροσίτους, προθύμους πρὸς τὸν λαόν. Ἄς τιμῶσωμεν τὴν ἀρετὴν, διὰ ν' αὐξάνῃ, καὶ τὴν κακίαν ἄς κρημνίσωμεν εἰς τῆς ἀτιμίας τὸ βάραθρον, διὰ ν' ἀπομειοῦται. Φροντίζοντες περὶ τῶν τῆς εἰρήνης, ἄς συγκροτήσωμεν καὶ τὰ τοῦ πολέμου κατὰ τὸν λαόν, κατὰ τοὺς πόρους αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸ σχῆμα τῆς γῆς μας. Καὶ τότε ἄς ἴδωσι τὰ ἄλλα ἔθνη ὅτι ἐξεύρομεν τί θέλομεν καὶ ποῦ βαδίζομεν· ὅτι εἴμεθα κοινωνία αὐθύπαρκτος, ἐλευθέρη, ὑγιαινούσα, λογικῇ, προνοητικῇ, δικαίᾳ μὲν περὶ πάντας, ἀλλ' ἰκανῇ ποτὲ καὶ τὴν ἀδικίαν ν' ἀποκρούσῃ καὶ μὲ τὴν δικαιοσύνην νὰ συμμαχήσῃ· εὐγνώμων μὲν περὶ τοὺς εὐεργέτας,

ἀλλὰ καὶ βαθμηδὸν καθέλκουσα φιλοτίμως ἀπὸ τὰς χεῖρας των τὸ ἄχθος τῆς προστασίας.»

Τοιοῦτοι λόγοι ἂν εἰσακουσθῶσι καὶ γείνωσιν ἔργον, σὺζεται τὸ πολιτικὸν τοῦτο σῶμα· εἰδὲ μὴ, μεγάλοι κίνδουνοι ἐπισείονται κατὰ τῆς ὑπάρξεώς του.

ΚΟΙΝΩΝΙΚῆ ΟἰΚΟΝΟΜΙΑ.

Ἄρθρον β'. (1).

Ἀποτελοῦντες ὠφέλιμα τὰ πράγματα, ἢ αὐξάνοντες τὴν προϋπάρχουσαν ἐν αὐτοῖς ὠφέλειαν, αὐξάνομεν τὴν ἀξίαν των, ὅπερ ἐστὶ, παράγομεν πλοῦτον. Ὁ πλοῦτος ἄρα, πολὺς ἢ ὀλίγος, εἶνε κυρίως τέκνον τῆς ἐργομαχίας (2) (βιομηχανίας), καὶ διαιρεῖται εἰς πολυειδῆ παράγματα (produits), τὰ ὑποῖα, καθὼ ἀνταλλάξιμα μὲ ἄλλα, λέγονται καὶ ἀξία.

Ἡ ἐργομαχία δὲν δύναται νὰ παράξῃ τὴν ὕλην, ὡς οὐδὲ νὰ τὴν φθειρῇ, ἀλλὰ χωρίζουσα, μεταφέρουσα, καὶ μεταμορφοῦσα τὰ λεπτὰ μόρια τῆς, ἀλλάσσει τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὰ κάμνει χρήσιμα εἰς ἡμᾶς. Ὅπου καὶ ἂν γυρίσωμεν, παντοῦ βλέπομεν γεννήματα τῆς ἐργομαχίας, καὶ παραδείγματα τῶν διαπράξεών τῆς.

Ἐν ᾧ ἡ ἄμμος, λόγου χάριν, εἶνε ὕλη χωρὶς κάμμιναν σχεδὸν ἀξίαν, ὁ ὑελοποιὸς, μίγνυον αὐτὴν μὲ σόδαν, καὶ ταύτην μικρᾶς ἀξίας, βάλλει τὸ μίγμα εἰς σφοδρὸν πῦρ, καὶ δι' αὐτοῦ συνδυάζει τὰ μόρια του· ἔπειτα τὸ μεταμορφώνει διὰ σιδηρῶν σιφῶνων εἰς πλατείας φούσκας, τὰς ὑποίας σχίζει, ἐξαπλῶνει, καὶ ἀφίνει νὰ κρυσώσῃ κατὰ μικρὸν· ἔπειτα τὰς κόπτει εἰς διάφορα μεγέθη, καὶ οὕτως ἔχομεν τὸ διαφανὲς ἐκεῖνο πάραγμα, τὸν ὑελον, ὅστις μᾶς προφυλάττει μὲν ἀπὸ τὸ ψύχος καὶ ἀπὸ τὴν βροχὴν, δὲν ἐμποδίζει δὲ καὶ τὸν ἥλιον νὰ ἐμβαίνει εἰς τὰς οἰκίας μας. Τί ἄλλο ἔπραξεν ὁ ὑελοποιὸς, εἰ μὴ παρήγαγεν ἐξ ἀτιμωτέρων τιμιώτερον σῶμα διὰ τὴν εἰς τὰ παράθυρα χρῆσιν του;

Ὁ γεωργὸς πάλιν λαμβάνει σπόρους, κοπρίσματα, τὰ βάλλει εἰς τὸ χωράφιον ὡς εἰς χωνευτήριον, καὶ ἀφ' οὗ κάμη πράξεις τινὰς παραδεδομένας ἀπὸ τὴν πείραν, μεταβάλλει τοὺς χυμοὺς τῆς γῆς καὶ τῶν κοπρισμάτων, ἠνωμένους μὲ

(1) Ἰδε Φυλλάδ. Β' σελ. 15.

(2) Ὑπάρχουσιν εἰς τὴν γλῶσσαν μας λέξεις χερομάχος, ἐξωμάχος, θαλασσομάχος. Διὰ τί ὄχι καὶ ἐργομάχος καὶ ἐργομαχία;

τοὺς χυμοὺς τῆς ἀτμοσφαιρας, εἰς φυτὰ ἢ εἰς χόρτα. Ἄν θέλῃ ἔπειτα, μεταχειρίζεται ἄλλο ὄργανον, τὸ πρόβατον, καὶ τρέφων αὐτὸ μὲ τὸ χόρτον, μεταποιεῖ τὰ μόρια τοῦ χόρτου εἰς μαλλίον. Τὸ ἐξ ἐκάστης διαπράξεως χρήσιμον, αὐξάνει βαθμηδὸν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ὕλης, καὶ ἀνταμείβει τοῦ γεωργοῦ τὰ ἔξοδα καὶ τοὺς κόπους.

Τότε ὁ ρουχοποιὸς ἀγοράζει τὸ μαλλίον ἀπὸ τὸν γεωργόν, τὸ πλύνει, τὸ ξαίνει, τὸ νήθει, τὸ ὑφαίνει, καὶ ἀφ' οὗ πατηθῆ αὐτὸ καὶ βαφῆ, εἰς φορέματα χρησιμεύει.

Ποῖος ἐπρομήθευσε πάλιν εἰς τὸν ρουχοποιὸν τὴν βαφὴν, τὸ ἰνδικὸν (λουλάκι) ἐπὶ παραδείγματος; Ὁ ἔμπορος, διαπράξας τὴν μεταφορὰν τοῦ χρώματος ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τοῦ ἔμπορου ἢ ἐργομαχία μετατοπίσασα τὴν ὕλην τοῦ ἰνδικοῦ, ἀντεμείφθη διὰ τῆς αὐξηθείσης ἀξίας του.

Ὅλοι ἄρα οὗτοι οἱ ἐργομάχοι, μεταγαγόντες τὰς πρώτας των ὕλας ἀπὸ τινος ποιᾶν κατάστασιν εἰς ἄλλην, ταῖς μετέ, δωκαν νέον τινα βαθμὸν χρησιμότητος, καὶ ἐπομένως, ἀξίας, τὸν ὁποῖον αὐταὶ δὲν εἶχον πρότερον.

Οὕτως ἢ ἡμετέρα ἐπιστήμη, θεωροῦσα τὴν ἐργομαχίαν κατὰ τὸ ὄφελος ἐαυτῆς τε καὶ τῆς κοινωνίας, τὴν ἀναγράφει ὡς μεταλλεῖον τὸ ὄντως πλουτοχόον διὰ τὸν κόσμον. Καὶ ἂν ποσότης μαλλίου τριῶν δραχμῶν καθ' ὑπόθεσιν, γίνεται διὰ τῆς ἐργομαχίας εἰς πῆχυσ βούχου δραχμῶν τριάκοντα, τίς δύναται νὰ λογαριάσῃ ὅλας τὰς παρομοίως παραγομένας ἀξίας ἐπὶ τινος μεγάλου τόπου καὶ καλῶς γεωργουμένου· ἐπὶ τῶν πλοίων, τῶν διωρῦγων, καὶ τῶν δρόμωντου· ἐντὸς τῶν ἐργαστηρίων, τῶν ἀποθηκῶν, τῶν οἰκημάτων, τῶν ἀνωγέων, καὶ κατωγέων του;

Ταῦτα ἀναλογιζόμενος ποτὲ ὁ ἐν Γαλλίᾳ περιώνυμος τῆς Κοινωνικῆς Οἰκονομίας διδάσκαλος, ὁ Σαίης, καὶ δοκιμάσας νὰ λογαριάσῃ τὴν ἀξίαν τὴν παραγομένην καὶ διαδιδόμενην εἰς τὴν κοινωνίαν μόνον ἀπὸ τὸ ἐπιτήδευμα τῶν ὑποθηματοποιῶν τῆς πατρίδος του, εὔρεν ὡς ἔγγιστα ὅτι ἡ ἀξία αὕτη ἀναβαίνει εἰς τριακόσια ἑκατομμύρια φράγκα κατ' ἔτος· ἐν ᾧ ἢ εἰς χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀξία ἢ παραγομένη ἀπὸ ὀλόκληρον τὴν Ἀμερικὴν, δηλαδὴ ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα συνάμα τοῦ Περού, τῆς Βρασιλίας καὶ τοῦ Μεξικοῦ, συνεποσοῦτο περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος εἰς μόνον διακόσια τριάκοντα τέσσαρα ἑκατομμύρια τὸν χρόνον, κατὰ τὸν Οὐμβόλτον. Καὶ ἂν ἐν ἐπάγγελμα τῆς Γαλλίας παράγῃ τόσην ἀξίαν, πόσας δὲν παρὰ

γουν όλα ὁμοῦ; Τί λοιπὸν εἶνε τὰ πολυφύλλητα μεταλλεῖα τῆς νέας Ἀμερικῆς, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν ἔργουμαχίαν τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης;

Καὶ ἂς μὴ ὑπολάβωμεν ὅτι ἡ ἀξία ἢ προσκειμένη εἰς τὸ ἐκ τῶν μεταλλείων ἀργύριον, εἶνε τιμιωτέρα τῆς ἀξίας τῆς προσκειμένης εἰς τὰ ὑποδήματα. Ἀμφότεραι εἶνε ἴσαι μὲ ὅ,τι δύνανται ν' ἀγοράσῃσι· διότι, ἂν ὁκτὼ δραχμαὶ εἰς ἀργύριον ἤξιζον περισσότερον ὁκτὼ δραχμῶν εἰς ὑπόδημα, πῶς ὁ ἔχων τὰς δραχμὰς ἤθελε τὰς δίδει διὰ ν' ἀγοράσῃ τοῦτο; ἢ σαφέστερον εἰπεῖν, πῶς ἤθελεν ἀνταλλάσσει τὴν ἀνωτέραν ἀξίαν τῶν δραχμῶν μὲ τὴν κατωτέραν ἀξίαν τοῦ υποδήματος;

Ὅμως τινὲς ὑποθέτουσιν ὅτι ἡ ἀξία ὁκτὼ δραχμῶν εἰς μέταλλον ὑπερβαίνει τὴν ἀξίαν ὁκτὼ δραχμῶν εἰς πραγματεῖαν, ὡς οὕσα διακριστέρα καὶ χρησιμεύουσα εἰς πολλὰς ἐπαλλήλους ἀνταλλαγὰς. Ἀλλ' ἡ ἀξία δὲν πολλαπλασιάζεται ἐκ τοῦ μεταβαίνειν ἀπὸ χεῖρα εἰς χεῖρα. Λόγου χάριν, καφῆς χιλίων δραχμῶν δὲν ἀξίζει δεκακισχιλίας δραχμὰς ἀπὸ πωληθῆ ἑκά φοραῖς. Τὸ ἀργύριον τῶν μετάλλων παρήχθη ἅπαζ, καθὼς καὶ τὰ ὑποδήματα. Ἄπαζ ἐξέδωκε κέρδη εἰς τοὺς μεταλλεύσαντας, διακαθαρίσαντας καὶ κόψαντας αὐτό· ἔπειτα δὲ, οὐδὲ λεπτὸν ἀξίας νέον οὔτε ἀποφέρει εἰς τὸν παραγωγόν του, οὔτε παρεισάγει εἰς τὴν κοινωίαν. Τὸ ἀποκτώμεν δίδοντας εἰς ἀντάλλαγμα νέα παρήγματα, καὶ ταῦτα φέρουσι τότε κέρδη, ἀλλ' ὄχι τὸ μέταλλον ὅ,που ἀποκτώμεν δι' αὐτῶν. Ἄρα τὸ πλουσιώτατον τῶν μεταλλείων τοῦ Μεξικοῦ, ἅπαζ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνον ἐκφέρει ἀξίαν τριάκοντα ἑκατομμυρίων εἰς ἀργύριον, τὴν ὁποίαν μὴ αὐξανομένην πλέον μετὰ τὴν παραγωγὴν, διαδέχεται τὸν ἐπόμενον χρόνον νέα ἀξία ἰσῆ παραγομένη, καὶ οὕτως ἐφεξῆς.

Πρῶται ὕλαι λέγονται ὄχι μόνον αἱ ἀκατέργαστοι (μὴ δουλευμένα), ἀλλὰ καὶ τὰ διαπεπονημένα παρήγματα [produits élaborés] ὅσα ἀγοράζομεν διὰ νὰ τὰ σκευάσωμεν κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον. Πρώτη ὕλη εἶνε τὸ ἐρίβζυλον [βαμβάκιον] διὰ τὸν νήστην [ἐκεῖνον ὅ,που τὸ γνέθει], καὶ τοι ἤδη προπαραγμένον ἀπὸ τὸν φυτευτὴν· τὸ βαμβακόνημα γίνεται πάλιν πρώτη ὕλη τοῦ ὕφαντοῦ, καὶ τὸ ὕφασμένον πανίον, πρώτη ὕλη διὰ τὸν ἐκπιεστὴν τῶν βαπτῶν, καὶ τὰ βαπτὰ, πρώτη ὕλη τοῦ ἐμπόρου τῶν Ἰνδιανῶν, καὶ αἱ Ἰνδιανὰ πάλιν γίνονται πρώτη ὕλη τῆς ράπτρας, κτλ.

Τιμή τῶν δύο φυλλαδίων, δραχμὴ μία καὶ ἡμίσεια
κατὰ μῆνα διὰ δὲ τοὺς ἔξω τῆς Ἐπικρατείας συνδρομητὰς,
δραχμαὶ δύο καὶ εἴκοσι λεπτά.

Πίναξ τοῦ πέμπτου φυλλαδίου.

Κατακάρδιον σέμμα κοινωνικῆς Παιδείας. Σελ. 1.
Κοινωνικὴ Οἰκονομία . . . . . 14.